

3. Пушкарева Н. Л. Частная жизнь русской женщины XVIII века. М.: Ломоносовъ. 2012. 208 с.
4. Шангина И. Русские девушки. Санкт-Петербург: Азбука-классика, 2007. 346 с
5. Бороденко О. Розпуста як прояв девіантної поведінки самотніх жінок в суспільстві Гетьманщини XVIII століття. URL: <http://historians.in.ua/index.php/doslidzhennya/1045-olena-borodenko-rozpusta-yakproyav-deviantnoyi-povedinky-samotnikh-zhinok-v-suspilstvi-hetmanshchyny-xviiiistolittya>
6. Шашков С. С. Русская проституция. *История русской женщины*. СПб., 1879. 370 с.
7. Федір Вовк. Шлюбний ритуал та обряди на Україні. *Студії з української етнографії та антропології*. Прага, 1926. 354 с.
8. Сумцов Н. Ф. Досветки и посиделки. *Киевская старина*. 1886. Т. 14. Март. С. 421–444
9. Ганенко М. Семейно-имущественные отношения крестьянского населения в Елисавет-градском уезде. *Степ. Херсонський белетристичний збірник*. 1886. 149 с.
10. Левицкий О. И. Очерк старинного быта Волыни и Украины. *Киевская старина*. 1889. № 11. С. 350–368.
11. Манжура И. Украинская гетера. *Киевская старина*. 1883. Т. V. № 1. С. 217–218
12. Маслійчук В. Дітозгубництво на Лівобережній та Слобідській Україні у другій половині XVIII ст. Х.: Харківський приватний музей міської садиби, 2008. 128 с
13. Парамонов А. История харьковской проституции до 1916 года. URL: <http://www.otkudarodom.ua/ru/istoriya-harkovskoy-prostitutcii-do-1916-goda-paramonov>.
14. Горький М. Собрание сочинений в 30 томах. Москва, 1949. Т. 1. 569с.
15. Миронов Б. Н. Социальная история России периода империи (XVIII – начало XX в.). Генезис личности, демократической семьи, гражданского общества и правового государства. 2-е изд., испр. Т. 1. СПб.: Ивд-во «Дмитрий Буланин», 2000. 548 с.
16. Українські жінки в горнілі модернізації / Під заг. редакцією Оксани Кісь. Харків : Видавництво КСД, 2017. 304 с.
17. Петренко І. Розлучення подружжя в системі шлюбно-сімейних відносин православного населення Гетьманщини другої половини XVIII ст. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/sasd_2008_16_16.pdf.

УДК: 323.1: (470+571)

РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ У КОНФЛІКТАХ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ

Т. А. Турко, М. І. Прихненко

Анотація. У статті розглядається зовнішня політика Росії, щодо країн СНД. Невизнані держави – важка категорія в міжнародному праві та має достатню актуальність у наш час. Досліджуються становлення та сучасний етап функціонування зовнішньої політики Росії до Придністров'я та Нагорного Карабаху.

Ключові слова: зовнішня політика, Росія, держави СНД, конфлікти, пострадянський простір.

Простір колишнього СРСР, а, особливо, Співдружність Незалежних Держав, має особливу важливість у зовнішній політиці Росії. Невизнані держави на цьому просторі, відповідно, теж грають не другорядну роль для Російської Федерації з точки зору безпеки та інших національних інтересів.

Водночас, політика Російської Федерації стосовно невизнаних республік зазнала значних змін за останні десять років.

У суспільстві існує дискусія щодо впливу РФ на виникнення вогнищ напруженості і допомоги невизнаним державам на пострадянському просторі. Досягнення об'єктивності дослідження досягається шляхом комплексного аналізу зовнішньої політики, який охоплює розгляд безлічі факторів: політичних, економічних, географічних та соціо-культурних.

Грунтовно дослідженням нашої теми займалися ряд зарубіжних і вітчизняних вчених, таких як: Дж. Хьюїт, Д. Лінч, С. Корнелла, О. Альтштадт, Н. Лемей-Хеберт, О. Циганков, І. Тріфонова, С. Ткаченко, Д. Ланко та ін.

Мета даного дослідження: вивчення історії появи невизнаних держав на пострадянському просторі; виявлення та аналіз основних етапів і напрямів зовнішньої політики Росії щодо Придністров'я і Нагірного Карабаху.

На даний момент велика частина населення Республік Абхазія і Південна Осетія висловлюють бажання «зв'язати свою долю» з Росією, що підтверджується проведеними раніше референдумами з цього питання і висловлюваннями офіційних осіб країни.

Російська Федерація, зі свого боку, спростовує такий варіант розвитку подій, коли Абхазія і Південна Осетія увійдуть до складу РФ, інакше весь процес їх боротьби за незалежність втрачає сенс, але, водночас, не відмовляється від своїх обов'язків відповідно до укладених угод надавати економічну, матеріальну, військову і політичну підтримку Республікам Абхазія і Південна Осетія [1, с. 58].

Станом на початок 2000-х років Росія, ні в якій мірі не ставлячи під сумнів суверенні права народів держав на незалежний розвиток, втратила в Закавказзі значну частину економічних і стратегічних позицій. Зараз Російська Федерація докладає всіх зусиль, щоб відновити свій вплив в регіоні. Після визнання РФ в 2008 році незалежності Абхазії і Південної Осетії активно розвивається співробітництво Російської Федерації з даними державами.

На даний момент співпраця між Україною і Російською Федерацією і Республікою Південна Осетія і Російською Федерацією і Республікою Абхазія розвивається паралельно і направлено на одні і ті ж сфери суспільного життя. Єдиною відмінністю є те, що російсько-південно-осетинські відносини характеризує трохи більший рівень взаємної інтеграції.

Що стосується питання Нагірного Карабаху, то тут ситуація зовсім інша. Росія прямо не втягнута в конфлікт, що склався навколо нього, протистояння йде між Вірменією і Азербайджаном. З іншого боку, Російська Федерація має опосередковані інтереси, а також важелі впливу в даному регіоні. У період з початку 1990-х років до сьогодення моменту представляється можливим простежити еволюцію зовнішньої політики Росії щодо Нагірного Карабаху [1, с. 61].

Причини поновлення воєнних дій в Нагірному Карабаху в квітні 2016 роки не до кінця зрозумілі. Такі повномасштабні військові дії високої інтенсивності з одночасним застосуванням танків, артилерії відбулися в перший раз з того моменту, як Баку, Єреван і Степанакерт в 1994 році досягли угоди і зафіксували лінію фронту після декількох років запеклих боїв. Як вважають багато експертів, продовження в квітні 2016 року бойових дій, безсумнівно, розширило б театр військових дій із застосуванням оперативно-тактичних ракетних комплексів з ризиком залучення у війну зовнішніх гравців.

Проте за своїми масштабами квітнева війна охопила всю лінію азербайджано-карабахського фронту із застосуванням підрозділів спеціального призначення і бригад, розташованих уздовж всієї лінії фронту [2, с. 106].

Сторони досі «ревнують» РФ в «заграванні» з їх противником. Існує думка, що Російська Федерація, так само як і багато інших країн-сусідів в регіоні, вносить деструктив у переговорний процес між НКР (Вірменією) і Азербайджаном.

У лютому 2017 року у Нагірно-Карабахській Республіці пройшов конституційний референдум. Відповідно до його результатів НКР змінила статус з парламентської на президентську республіку, надавши президенту більше повноважень. Крім того, як і в Південній Осетії, на референдум виносилося питання про прийняття республікою історичної назви (крім існуючого) – Арцах. Азербайджан і західна громадськість не визнала минулий референдум дійсним, незважаючи на те, що міжнародної юридичної сили минулий в НКР референдум мати не може. Реакція Росії була нейтральною [2, с. 107].

У питанні Нагірного Карабаху Росія послідовно дотримується рішення конфлікту, що враховує територіальну цілісність Азербайджану. Водночас, спостерігається поступовий зсув в політиці РФ на користь врахування інтересів Вірменії.

Конфлікт у Придністров'ї виник на тлі «дискримінації» російськомовного населення, тому спочатку мав перевагу для пропаганди Російської Федерації.

На думку деяких дослідників, з початку 1990-х рр. Росія або безпосередньо підтримувала, або сприяла появі чотирьох сепаратистських етнічних регіонів в Євразії, щоб збільшити свій вплив в державах, що виходять з орбіти впливу РФ [3, с. 185].

У кожному з цих випадків Росія втручалася у внутрішній конфлікт, коли відчувала, що її вплив знаходиться під загрозою. Москва послідовно заявляла, що була змушена діяти, керуючись зобов'язаннями захищати етнічні меншини, але зазвичай це було другорядне питання. Дії Росії більшою мірою обумовлені прагненням отримати стратегічні переваги, а не гуманітарними або етнонаціональними причинами. «Обіцянки захистити російське населення або інші меншини могли спрацювати, але насправді Москву змушувало втручатися прагнення урядів Азербайджану, Грузії і Молдавії покинути російську геополітичну орбіту, а не реальне або уявне переслідування меншин», – вважає Джефрі Манкофф, заступник директора і науковий співробітник програми ми «Росія та Євразія» Центру стратегічних і міжнародних досліджень у Вашингтоні [3, с. 188].

З огляду на повторюване втручання Росії в ситуацію в сепаратистських регіонах колишніх союзних республік, можна було припустити, що в минулому стратегія виявлялася успішною. Насправді, кожен раз, коли Росія підтримувала територіальну цілісність сусідньої держави в прагненні зберегти там свій вплив, результат був зворотним. Підтримка Москвою сепаратистських рухів змусила Азербайджан, Грузію і Молдову боротися із залежністю від Росії і прагнути до нового партнерства з Заходом.

Головна проблема полягає в тому, що підтримка сепаратистських рухів (якщо це трактувати так) в довгостроковій перспективі зменшує вплив Росії – тобто досягається зворотний ефект. Навряд чи можна вважати збігом, що з колишніх радянських республік, крім країн Балтії, які вступили в НАТО і ЄС, найбільш активно прагнули знизити свою залежність від Росії в останні 20 років Азербайджан, Грузія і Молдова [4].

З другого боку, цей процес є взаємозалежним. Росія не вводить війська в безпроблемні регіони. Було безліч об'єктивних причин виникнення вогнищ напруженості саме в тих місцях, в яких вони виникли. Цими причинами, як було сказано раніше, є історичні, етнонаціональні, політичні, економічні та багато інших.

Другим моментом критики політики Російській Федерації на пострадянському просторі є місце у зовнішній політиці, яке визначається для держав-членів СНД і колишніх союзних республік СРСР.

«З моменту розпаду СРСР в тактиці Кремля не змінилося одне – патерналістське ставлення Росії до своїх пострадянських сусідів. Росія продовжує розглядати їх як складові російської сфери впливу, де у Москви є «привілейовані інтереси». На початку 1990-х рр. російські керівники називали колишні радянські республіки «ближнім зарубіжжям». Відтоді термін втратив популярність. Але укладена в ньому ідея – що пострадянські держави в Східній Європі і Євразії в повному обсязі є суверенними, а Москва має в них особливі права – як і раніше актуальна [1, с. 112].

Сьогодні Росія претендує на проведення великодержавної політики і наполягає на багатополярному світоустрої, в якому вона є одним із центрів сили.

Зміцнення російського впливу на пострадянському просторі допомагає лідерам країни зберегти імідж величчя Росії. При В. В. Путіні Росія прагне посилити цей вплив, просуваючи економічну і політичну інтеграцію з колишніми радянськими республіками, зокрема, шляхом створення Митного союзу з Білоруссю і Казахстаном і формування Євразійського економічного союзу (ЄАЕС), а також поглиблюючи співпрацю Російської Федерації за Абхазією, Південною Осетією і Придністров'ям [5].

Визнання Російською Федерацією Придністровської Молдавської Республіки за прикладом Абхазії і Південної Осетії на даний момент не представляється можливим через посилення напруженості в міжнародних відносинах і ескалації вже існуючих щодо даних держав конфліктів. Попри це, Росія надавала значну економічну допомогу Придністров'ю, там знаходиться контингент російських миротворців. Політична еліта Російської Федерації, в більшості своїй, симпатизував Придністров'ю. На сьогоднішній день населення Придністров'я зменшилось майже на половину, за останніми новинами РФ відмовила нещодавно Придністров'ю у допомозі грошима для виплат пенсій, люди живуть в бідності та на заробітки вимушені їхати у туж саму Росію.

Позиція Російської Федерації щодо Нагірно-Карабахської Республіки має деякі відмінності. Там не відбувається «дискримінації» російськомовного населення (воно там практично відсутнє), це територіальне утворення тяжіє не до Росії, не має безпосереднього кордону з Російською Федерацією, а також, найголовніше, це конфлікт є справою двох суверенних держав. Відносно Нагірного Карабаху Росія послідовно дотримується принципу територіальної цілісності Азербайджану, однак останнім часом помітний зсув в риторичі РФ в сторону більшої поваги позиції Вірменії як партнера по ЄАЕС.

Аннотация. В статье рассматривается внешняя политика России, по странам СНГ. Непризнанные государства – тяжелая категория в международном праве и имеет достаточную актуальность в наше время. Исследуются становление и современный этап функционирования внешней политики России в Приднестровье и Нагорном Карабахе.

Ключевые слова: внешняя политика, Россия, государства СНГ, конфликты, постсоветское пространство.

Abstract. This article examines the foreign policy of Russian Federation in the CIS countries. Unrecognized states are a difficult category in international law and have sufficient relevance in our time. The formation and the current stage of the functioning of Russian foreign policy in Transnistria and Nagorno-Karabakh are investigated.

Key words: foreign policy, Russian Federation, CIS states, conflicts, post-soviet space.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ланко Д. А. Региональный подход в формировании внешней политики и принятии внешнеполитических решений: сравнительный анализ российского и американского опыта. СПб.: «Издательство «Левша. Санкт-Петербург», 2011. 400 с.
2. Ткаченко С. Л. Российская политика на территории бывшего СССР в 2000–2002 гг. *Вестник Санкт-Петербургского университета*. Сер. 6, вып. 3, в., – 22. 2002. С. 106–114.
3. Cornell S. The Devaluation of the Concept of Autonomy: National Minorities in the Former Soviet Union. *Central Asia Survey*. 1999. No. 18 (2). P. 185–196.
4. Cornell S. Autonomy and Conflict: Ethnoterritoriality and Separatism in the South Caucasus – Cases of Georgia. Uppsala: Uppsala University, 2002. P. 3.
5. Lynch D. Op. cit. P. 23; Smith G., Law V., Wilson A., Bohr A., Allworth E. Nation-Building in the Post-Soviet Borderlands: The Politics of National Identity. Cambridge: Cambridge University Press. 1998. P. 24.

УДК 94(37):321.1

ДЕКІЛЬКА СЛІВ ПРО РИМСЬКОГО ІМПЕРАТОРА КАЛІГУЛУ

М. Ю. Чурбанова, Р. О. Литвиненко

Анотация. Чимало написано про династію Юліїв-Клавдіїв, яку по-різному характеризує історіографія, але однак сходиться в одному – неоднозначності цієї династії. Саме такою неоднозначною особистістю, і аж не як винятком, був Гай Юлій Цезар Август Германік. Дослідники традиційно оцінюють його діяльність негативно. Але якщо античні історики залишили лише несхвальні відгуки про імператора, то сучасні фахівці намагаються надати йому об'єктивніші оцінки. Необхідно спиратися на римську історіографію, але розуміючи їхню специфіку, надавати неупереджену характеристику. В цьому й полягає актуальність даного дослідження. Стаття розгляне прихід до влади молодого представника династії Юліїв-Клавдіїв, спираючись на праці безпосередніх свідків та повідомлення вже більш пізніх часів. Методологічною основою роботи є ретроспективний підхід, принцип історизму, наукової об'єктивності, критичного та структурно-системного підходу до літературної та джерельної бази роботи. Специфіка досліджуваної проблеми передбачає застосування порівняльно-історичного й історико-системного методів.

Ключові слова: давній Рим, античність, римське право, Цезар, Калігула.

Гай Юлій Цезар Август Германік (більше відомий саме на прізвисько Калігула, яке дуже не подобалося самому імператору) – залишається популярною фігурою, яка, окрім історичних праць, до сьогодні з'являється в драматургії, в прикладному та сучасному мистецтві, найчастіше фігурує в театральних п'єсах. Прийняв він видатне ім'я свого батька й став Гаєм Цезарем Германіком. В історіографії він здобув чи не найбільшої уваги –